

Холодний – це представник відродження монументального мистецтва давнини, це творець нового, прекрасного, простого та ясного мистецтва. Створити таке мистецтво в тяжкі часи політичної бурі та економічної скрути міг тільки мрійливий лірник – співець почувань і безжурний послідовник мистецтва для мистецтва [10].

Отже, українське сакральне малярство, започатковане на модерних мистецьких засадах і принципах у першій третині ХХ ст. Михайлом Бойчуком, Модестом Сосенком і Петром Холодним, заклало фундамент розвитку нового стилю в українському мистецтві двадцятого століття.

1. Огкович В. Українське сакральне мистецтво ХХ ст. // *Диалог культур: Україна у світовому контексті. Мистецтво і освіта*. Львів, 1998. №3. - С.350-355.
2. На пошану Петрові Івановичу Холодному (1876-1930). Збірка матеріалів. - Львів, 1996. С.5.
3. О. Хомин П. Каплиця Духовної Семінарії у Львові (з приводу виписання її в іконостас та стінопис) // *Нива*. - Львів, 1929. - Ч.7-8. - С.264-265.
3. Сидор О. Блаженніший Йосип і мистецтво. - Т.86. - Рим, 1994. - С.14-20.
4. Драган М. Мистецький подвиг // *Записки наукового товариства ім. Т.Шевченка*. Львів, 1994. - С.437-441.
5. Сидор О. Блаженніший Йосип і мистецтво. - Рим, 1994. - С.20.
6. Грималюк Р. Віг्राжі П.Холодного // *Дзвін*. - 1990. - №10. - С.150-154.
7. Гах І. Українське сакральне мистецтво. - Монастир Монахів Студитського Уставу. Видавничий відділ "Свічадо", 1994. - С.82-84.
8. Ярема В. Дивний світ ікон. - Львів, 1994. - С.62.
9. *Свенцицький Іларіон: Петро Холодний (слово на відкритті виставки праць артиста в Національному Музеї 22-го березня)* // *Діло*. - Львів, 1931. - 25 березня.

Vasyl Khomyh

PETRO KHOLODNY'S ACTIVITY (1876-1930) IN CONTEXT OF THE UKRAINIAN SAKRAL-MONUMENTAL ART OF XX THC.

The article considers some experiences of Known Ukrainian artists, viz. Vykharlo Boychuk's, Modest Sosenko's, Petro Kholodny's. Creative activity of these painters had determined general tendencies in the development of the Ukrainian style in the sacral art of XX thc.

Олена Волинська

ШКОЛА МАЛЯРСТВА РОМАНА СЕЛЬСЬКОГО

Сторіччю з дня народження Романа Юліановича Сельського присвячується...

У житті кожного з нас велике значення відіграє школа. Саме у ній відбувається найсвятіше таїнство: передача педагогом своїх знань, умінь та досвіду підростаючому поколінню. А коли йдеться про школу, де формується світогляд та фаховий рівень майбутніх художників-патріотів краю, то вона набуває статусу національної, мистецької. Саме

такі якості характеризували школу малярства відомого галицького художника-педагога Романа Сельського.

Роман Юліанович Сельський (21.05.1903, Сокаль Львівської обл. – 03.02.1990, Львів) перші уроки з рисунку одержав від гімназійного вчителя малювання п. Леона Должицького. У 1918-1921 роках (ще будучи гімназистом) отримав початкову мистецьку освіту у Вільній Академії мистецтв у Львові [6]. У згаданому закладі навчається живопису, графіки, відвідує заняття з пластичної анатомії, історії мистецтва [14]. Також відомо, що Роман Юліанович протягом року відвідує майстерню Олексія Новаківського у Львові. На думку дослідника Г.Островського, вже у той час Р.Сельський захоплюється "...педагогічним тактом Новаківського" [14, с.5]. У період 1921-1922 рр. він навчається спочатку у вечірньому рисувальному класі, а згодом – на відділенні декоративного живопису Львівської Художньо-Промислової школи (ХПШ) [7]. [8, с.111]. Ще з юнацьких років запам'яталася йому методика викладання занять з живопису ХПШ п. Казимира Сіхульського [14]. З 1922-1927 рр. талановитий юнак навчається у Краківській Академії мистецтв (майстерні професорів Ю.Мегоффера та Ю.Панькевича). З 1925 р. Р.Сельський виїжджає до філії Ю.Панькевича у Парижі, де відвідує заняття Ф.Леже в Модерній Академії. Відомо, що тут навчався Маргарита Райх (1903-1980), у майбутньому – дружина художника, відомий галицький митець. З 1926 р. разом з М.Райх та Р.Туриним виїздить до Ници, на Корсику, звідки повертається до Краківської Академії мистецтв, яку закінчує у майстерні монументального живопису Ф.Ц.Коварського [12, с.77]. По закінченні навчання два роки перебуває у Парижі.

Р.Ю.Сельський за життя активно займався художньо-громадською діяльністю. Так, відомо, що у 1929 р. його було обрано Головою (1929-1930) мистецького об'єднання "Artes" (1929-1935). З 1932 р. він – член Асоціації Незалежних Українських митців (1931-1939) та Львівського Професійного Союзу Артистів-Пластиків (1932-1939). Був активним учасником багатьох мистецьких виставок у Галичині та за її межами [12]. У цей період розпочинає свою художньо-педагогічну діяльність: викладає у Львівському училищі прикладного мистецтва. У 30-х рр. Р.Сельський керував живописним відділенням згаданого училища.

З 1940 р. Роман Сельський разом із І.Трунєм, О.Кульчицькою, И.Куриласом – в оргкомітеті Львівської організації Спілки радянських художників України. Влітку 1940 р. вперше із групою викладачів та студентів училища відвідує Київ, Москву, Ленінград. А у грудні 1940 р. взяв участь у ретроспективній виставці художників західних областей України в Москві [14].

Із створенням 1947 р. Інституту прикладного та декоративного мистецтва у Львові, Р. Ю. Сельський майже 30 років пропрацював у

ньому (1947 – 1976), очолював кафедру живопису [12]. Викладав живопис, композицію, роботу в матеріалі: вивчення технік монументального мистецтва; керував дипломними роботами на відділеннях декоративного живопису; художнього текстилю; кераміки; скла [14]. Навчав не лише монументалістів, а й керамістів, текстильників, художників по склу [13]. За багаторічну педагогічну та мистецьку діяльність був нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1967).

Романа Юліановича Сельського з повним правом можна назвати *засновником сучасної живописної школи, педагогом-дослідником*, який, здобувши найвищу мистецьку освіту, на належному рівні навчав свого фаху талановиту молодь. Малярську справу митця-педагога продовжує надзвичайно численна група його учнів та послідовників у багатьох містах України та за її межами, що є найвищим мірилом праці справжнього ВЧИТЕЛЯ, актуальності його школи і нині.

У розмові-спогодах з багатьма учнями Роман Сельський постає перед нами грамотним мистцем-педагогом, який навчав не просто правилам малярства, а найважливішому: *розвивав у талановитій молоді вміння мислити, аналізувати*. Здобувши найвищу мистецьку освіту, Роман Юліанович працював за методикою європейської та вітчизняної малярської школи. *Художня педагогіка Сельського базувалася на творчому переосмисленні законів мистецтва, його правил, методів і створення на їх основі стрункої системи підготовки молодого митця*.

У розмові з івано-франківським художником-монументалістом, мистецтвознавцем, членом Національної Спільноти художників міста п. Миколою Сарапиним (учнем видатного митця) дізнаємося, що Роман Сельський *“...розвивав відчуття, внутрішній світ кожного студента до безмежності”* [2]. Був зразком людини із *“...високою мистецькою культурою, майстерністю; мав філософський світогляд, був ерудованим. “Педагогом-митцем високого класу” вважали його студенти Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва”* [2]. Роман Юліанович мав тонке почуття гумору, вмів доступно подавати навчальний матеріал. Зі спогадів Заслуженого художника України п. В. Пагіка можемо дізнатися, що всі студенти *“...були в захопленні від методів викладання Романа Сельського”* [11]. Педагог назвав *“...добре будувати формальну картину, не нав'язуючи себе”* [1]. На своїх лекціях пояснював студентам правила *“Відображення, а не відтзеркалення у мистецтві”* [1].

З глибокою повагою згадують його численні учні *науку малярства*. Сельський вмів пояснювати просто, ненав'язливо, делікатно; стояв вище програми (хоча її виконував, але тлумачення її – це його педагогічна майстерність). Його лекції та практичні заняття з живопису та композиції були не просто навчальними предметами, а святом, найулюб-

лепніми дисциплінами. Мав риси характеру, що притаманні справжньому вчителю: гуманізм, доброзичливість, інтелігентність, чуйність, стриманість, уважність, педагогічний такт, майстерність. На своїх лекціях часто паголошував студентам на необхідності творчого розвитку та піднесення українського мистецтва, повгорюючи при цьому: “Ви вчитесь на Україні, а не у Німеччині” [2]. Вимагав від кожного учня вміння правильно відображати внутрішній світ та характер у своїй творчості, а здобути при цьому знання направити у русло примноження багатств українського мистецтва. Розповідав про монументальну школу Михайла Бойчука, але основний акцент робив на значенні кольору у живописі, часто промовляв при цьому: “Колір – це першооснова в усьому” [2].

Івано-франківський художник-монументаліст п. Михайло Степик зауважує, що педагог проводив заняття з малювання на склі. Перед виконанням роботи у матеріалі читав змістовні лекції на теми: “Характер кольору та тональності”, “Гармонія кольорів”, “Локальний живопис”, “Глибокий живопис” (через пошуки кольорів, палітри). Своїх учнів навчав так званому “темпераментному живопису” [3]. Закликав засобами кольору, його силою добиватися вершини зображення. Навчав майстерному оволодінню кожним основами кольорознавства. Спонукав студентів досягати вершини зображення кольором, шляхом посилення його активної дії на глядача. Навчав образно мислити засобами живопису. Часто повторював: “Якщо ви живописець – повинні мислити кольором!” [2]. Вимагав володіти кольором, аби “знайти характер”, образ у тому чи іншому жанрі. На думку С. Костирки, школа Сельського розвивала в учнів “...високу культуру кольору та багатство кольорових зіставлень” [5, с. 12].

Викликає зацікавлення метод оцінювання педагогом студентських робіт. За свою працю на заняттях студенти отримували тільки позитивні оцінки: “добре”, “дуже добре”. Коли робота “не дотягувала” до вказаного рівня, кожен знав, що необхідно ретельніше поосидіти над нею, допрацювати, поки не почуєш від викладача схвального відіуку [3].

Пояснення з кольорознавства Р. Сельський завжди супроводжував ґрунтовними розповідями з історії світового та галицького мистецтва. Його учням було відомо й те, що викладач досконало володів багатьма мовами: німецькою, французькою, польською, що дозволяло йому будувати свої лекційні виклади на новинках з галузі світової історії мистецтва. Бувало, у розмові, переходив на виклади іншою мовою, що спонукало студентів до вивчення іноземних мов та читання літератури мовою оригіналу. Р. Сельський “...навчав через досвід європейського малювання: творчість Сезанна, Клеє” [20, с. 215]. На своїх лекціях із малювання часто згадував та аналізував творчість художників Ель Греко, Ренуара, Леже, кожний з яких відрізнявся індивідуальним характером живописної

природи. Часто на своїх заняттях аналізував картини Пуссена, Шардена, Коро; приносив альбоми, репродукції з творами Джотто, Гірландайо, Петро делла Франкеско, Мікеланджело, Караваджо, Ватто. Розповідав "структуру" кожного художника, захоплював до пошуків відповідної мистецької літератури у бібліотеках: відвідування виставок.

На думку художника-монументаліста п. Миколи Сарапіна, "Сельський був інтелігентним, толерантним органічно" [2]. Учні вважали його митцем, що мав теорію та завдання істинного живописця. Від своїх учнів вимагав "...вироблення усвідомленої живописної концепції, навіть коли вона не збігалася з його власною" [14 с.20]. Мав чітку позицію щодо оцінювання мистецьких творів. Був проти категоричних оцінок, казав: *"Не мож на оцінити роботи художника, треба зрозуміти його напрямок. У порівнянні до епохи Відродження – він нездібний, а по відношенню до Малевича – здібний"*[2].

Художник-педагог Роман Сельський закликав: "Малювати так, щоб кожний предмет мав свій характер (опротестовуючи школу реалістичного живопису), а зображення будувати на відношенні плям та вмінні розставити їх на картинній площині за правилами, які переконують глядача у "характері тієї чи іншої роботи" [2]. Пояснюючи це, націлював молодь до спостережливості у повсякденному житті. Наводив яскраві приклади з творчості знамих у світі художників: "Яблуко, яке малює Рафасль, є іншим, як його зображає Ван Гог" [2]. Вимагав розуміння кожним того, що "Час і простір, які плинуть, мають значення у мистецтві: чи це натюрморт, чи тематична картина" [2].

Досвідчений педагог був твердо переконаним у тому, що на своїх лекціях *"Треба подати матеріал до рівня, щоб учень міг сперечатися зі своїм вчителем, а потім його перевірити"* [2]. Роман Юліанович був вимогливим викладачем, часто наголошував своїм студентам: "Не можна зрадити мистецтво, бо мистецтво це зразу відчуває..., назад дороги немає" [2]. Своїх учнів закликав попри все *бути художниками*, не переходити на кон'юнктуру, що, у свою чергу, створить дискомфорт. Наголошував при цьому: "Вам не буде загибно у суспільстві...", проте вимагав від кожного *"бути людською-митцем з великої літери у глибині душі, серця"* [2]. Часто повторював на заняттях: "Таємниця у мистецтві – повно, всім стане відкрито, якщо захочете"[2].

Викликає зацікавлення тлумачення Сельським мистецької істини: *"...життєвий діагноз художника: коли твориш - живеш. Навіть, коли митець спить, їсть, хворий – він твориш. Це не праця, а життя"* [2]. Хоча при цьому зауважував, що *виставкова діяльність не повинна бути самоцілью у роботі, "...хоча митець, який не виставляється – мертвий"* [2]. Назавжди запам'яталася п. В. Нестеренкові *"Заповідь митця"*, яку зали-

пий Роман Юліанович своїм учням. Педагог навчав: *“Образне мислення починається із слова “як”, тобто, з порівняльних життєвих вражень, традицій, стилю окремого мистця. Необхідність творчої дії впливає з потреб власного світовідчуття, а не з потреби повторювати те, що вже було кимсь створено”* [9, с.265]. Своїм учням неодноразово наголошував: *“Мене не цікавить, як ви бачите, мене цікавить як ви чуєте, тобто відчуваете”* [9, с.265]. Закликав студентів до постійної праці над собою: *“Кожну хвилину – працюй!”* [2].

Р.Сельський на лекціях розповідав про значення композиції у художньому творі. Педагог навчав: *“Композиція повинна мати руки і ноги, тобто нічого зайвого. Художник не фотограф. Він вільний мислити і творити у будь-якому просторово-часовому середовищі. Важливо, щоб це було професійно підтверджено засобами на площині”* [9, с.265].

Зі спогадів івано-франківського художника-монументаліста, заступника Голови Правління Національної Спілки художників міста п. Петра Боєчка знаємо, що Р.Ю.Сельський навчав композиції на відділі монументально-декоративного розпису Львівського училища прикладного мистецтва. Відомо, що педагог давав *грунтовні знання з основ композиції* в Львівському Інституті прикладного та декоративного мистецтва [3]. Підхід до композиції на заняттях був особливим, нетрадиційним. *Методика проведення занять з композиції базувалася на “монументальній мові”* [4]. *Вивчення предмету розпочинали з першого курсу “абетковою мовою”*. Найулюбленішими темами Романа Юліановича були: *“Мушля”* та *“Сільвеста”* (*“Пляма”*). Націлював на використання народних мотивів у композиціях. Неабиякого значення надавав композиції рисунку та кольору. Завдання поступово ускладнювалися, *педагог працював за принципом: від простого – до складного*. Вершиною роботи було створення ескізу оформлення інтер'єру дитячого садка у різних техніках. Сельський навчав не переважувати композицію дрібницями. Вважав, що *“...у простоті скоріше видно маси, бо всі плями – як на вазі, їх можна зважити”* [4].

На кожному занятті з композиції художник-педагог *привчав студентів до самостійної роботи, вміння аналізувати помилки та вдалі вирішення як свої, так і чужої роботи*. Давав рекомендації щодо вдосконалення композиційних начерків. Зі спогадів п. С.Костирки (учня Романа Юліановича) знаємо, що педагог *“...ніколи не старався... нав'язувати своїй концепції учням, його ціллю було розкрити, подати, розкласти на складові частини мистецьку вартість для того, щоби, підбираючи дорожочні камені, можна було створити своє “Я”* [5, с.12-13]. У композиціях акцентував увагу на формальних вдосконаленнях форми.

При оцінюванні робіт з композиції *практикував “групові огляди ескізів” (по 4 особи)* [4]. Кожен студент групки мав змогу слухати *“ана-*

лізу" пана професора, що давало можливість краще зрозуміти не лише характер помилок, а й основні закони композиції. Роман Юліанович часто наголошував своїм учням, що художник повинен нести відповідальність за своє мистецтво, твір. Це спонукало кожного до бездоганного виконання завдання та засвоєння навчального матеріалу.

Маючи глибокі знання з історії світового та галицького мистецтва, допомагав студентам розібратися у різних мистецьких напрямках. Його студенти усвідомлювали, що таке імпресіоністи, постімпресіоністи: розумілися на багатьох напрямках західних течій у живописі. Згадує М. Сарапін: "У період навчання в інституті у мистецькому житті відбувалися величезні зміни. Це — період "імпієдсентників"; перелом від соціалізму, філософські обґрунтування мистецької освіти. Академізм переростає у творчо прогресивний сучасний підхід. Власне, висококваліфіковані пояснення багатьох напрямів мистецтва давав художник-педагог Роман Юліанович Сельський" [2].

У своїй викладацькій діяльності застосовував *індивідуальний підхід*. Завжди уважно придивлявся до кожного, намагався "розкрити" його талант. До студентів відносився з великою повагою, бачачи у кожному особистість. Умів побачити в учнів "...зерна добрих початків і розвинути їх до високих творчих можливостей" [5, с.12]. Вважав, що *"Слабих студентів немає, є просто непобачена його індивідуальність, яка негуцується і нерозвинута. Якщо витримали вступні іспити, наголошував він, ви повинні тут вчитися, а навчити Вас — наше завдання!"* [2].

Був вимогливим та об'єктивним педагогом. Відомо, що Роман Юліанович після кожного сеансу, на кожній стадії роботи, *проводив огляд усіх студентських робіт*. Переглядаючи їх, *заохочував до праці* мулрою похвалою: "Цей момент цікавий, ці співставлення цікаві, це Ваш характерний почерк!" [2]. Сельський Р.Ю. відрізнявся толерантністю у спілкуванні зі студентами. Навіть вказуючи на допущені у навчальних роботах помилки, не припинював, а спокійно промовляв при цьому: "Я вам дам корект у цьому відношенні...", або "Як ви вважаєте..., як ви це бачите..., як вам підходить? Бо це не відповідає гармонійно плямам, роботі у цілому" [2].

Заслужує на увагу *підхід викладача до самостійних домашніх завдань, які він давав індивідуально*, у процесі виконання натурних постановок. Тим учням, які не справлялися з роботою, Роман Юліанович *иснав'язливо, з дипломатичним тактом, задавав додаткові домашні завдання*, промовляючи при цьому: "Поставте натюрморт і вирішіть таку проблему..." [2]. Це сприяло самостійному розумінню студентами своїх помилок та спонукало до самовдосконалення.

Студенти на його заняттях з малярства, як правило, працювали з допомогою темперних фарб. Серед навчальних тем були: натюрморт;

фігура одягнена, оголена; портрет; поруддя (багатогодинні постановки, до 24 год.). На п'ятому курсі завдання ускладнювалися. Необхідно було зобразити композицію картинного характеру та вирішити "образ постановки": робітник, селянка, жінка з коромислом і т. ін. Студенти завершального курсу працювали над постановками етнографічного характеру (фігура у національному одязі, вирішена у декоративному, декоративно-плановому плані). У роботі дозволялося відлігтовуватися від академізму.

Художник-педагог неабиякого значення надавав народному мистецтву. Особливо захоплювався гуцульським. Вважав, що *"Без народно-го мистецтва професійного не існує. Це не серце, а кров у мистецтві"* [2].

Заслужив на увагу *методика проведення занять Сельського Р. Ю. з пленерного живопису*. Відомо, що він із групою студентів (до 10 осіб) їздив влітку у Карпати, в основному, в мальовничу Дземброню. Дземброня була творчою майстернею майбутніх митців на природі. Тривалість практики становила один місяць. Спочатку його студенти милувалися красою Карпат. І тільки після цього ставилося перед ними програмне завдання (залежно від курсу). Передбачався творчий підхід до виконуваних завдань (на основі його самостійного переосмислення). Робота виконувалася темперними, олійними та акварельними фарбами. Наголошував, що *гармонії та краси слід вчитися у природи*. Казав: *"...у природі все просто, ...тільки потрібно навчитися спостерігати"* [9, с.265]. Досвідчений педагог вважав, що *на пленері відбувається розвиток студента творчого напрямку*. У вступних бесідах націлював учнів стилізувати зображення, вловити характер та образ у пейзажі. *Наполягав на обов'язковому виконанні студентами замальовок у блокнотах* (графічна фіксація, аплікативне вирішення композиції). Проходження пленерної практики супроводжувалося ретельними переглядами студентських робіт на різних етапах виконання. Водночас Сельський Р. Ю. на пленерній практиці навчав культури відносин, етикету. А найголовніше - *сам був взірцем у всьому*.

Позаурочні години-бесіди з історії мистецтва, культури часто проходили у майстерні видатного митця. "Ерудиція, доброзичливість, гостинність зробили квартиру-майстерню Сельських школою духовності, безкорисної любові до мистецтва. Це була й школа мистецтва, орієнтована на крапці здобутки й досягнення європейського малярства" [19, с.103]. Педагог Сельський навчав високої мистецької культури, культури у стосунках, творчості та житті. Роман Юліанович був привітним, любив спілкуватися зі студентами, колегами. Запрошував до своєї творчої роботи всіх, хто цікавився мистецтвом. Сюди можна було приходити вільно. Сельський був тонким психологом. У його роботі вівся діалог,

за яким він визначав рівень людини, розпізнавав у ній художника. Тут можна було зустріти учнів педагога різних поколінь (випусків): В.Патика, Л.Медвідя, З.Флінту, К.Звіринського та ін., поспілкуватися з ними.

Романа Юліановича поважали в колективі, любили та шанували студенти. Зверталися до нього: "Пане професоре". У 1952 р. отримав вчене звання доцента [10]. Був зразком інтелектного галицького митця: завжди підтягнутий, скромний, носив костюми класичного зразка у пастельних тонах. Його часто запрошували для вирішення спірних питань, оцінювання та оглядів робіт, завжди прислухалися до його думки.

Р.Ю.Сельського з повним правом можна назвати педагогом-дослідником, науковцем. Неабияке значення мають залишені відомим художником-педагогом міркування щодо необхідності викладання спеціального живопису в інститутах прикладного та декоративного мистецтва, надруковані в Матеріалах VI Наукової конференції кафедр інституту за 1964 рік [18, с.30-32].

У своїй статті Р.Сельський обстоює думку про необхідність "...розглянути питання про правильність постановки дисципліни живопису..." в інститутах прикладного та декоративного мистецтва, оскільки цей навчальний предмет не враховує вимог, поставлених перед *художником-прикладником* [18, с.30]. Обґрунтовуючи це, він наголошував, що "Академічний етюд може бути з успіхом використаний в станковій картині, але при переведенні його в матеріал - гобелен, кераміку і т. п., насуває студентові часто непереборні труднощі. Немає зв'язку між теоретичними пізнаннями і практичним застосуванням набутих знань в композиції. Виникає необхідність знайдення посереднього зв'язу, яке зв'язувало б живопис з композицією, навчило б студента бачити природу через призму можливостей зображення її в матеріалі. Роль цього зв'язу повинен виконати т. зв. спеціального живопису" [18, с.30-31].

У зв'язку з цим досвідчений педагог надавав великого значення навчальним постановкам зі спеціального живопису. Він вважав, що у них "...студент спрямовує свої зусилля на узагальнення і відбір найбільш характерних рис і ознак натури. Відбір проводиться з врахуванням можливостей матеріалу і зводиться до якнайбільш чіткого і лаконічного зображення натури, розкриття думки, ідеї найбільш простими і виразними засобами на протилежність академічному етудові..." [18, с.31]. Роман Юліанович підкреслював, що при цьому важливе значення мають "Упрощення і умовність - ...вмілий відбір найголовнішого і найбільш характерного та переведення його в художній образ" [18, с.31]. Педагог наголошував, що "Умовність впливає не лише з матеріалу, в якому працює художник, але із характеру епохи і напрямку мислення суспільства" [18, с.31]. На думку Р.Сельського, курс занять із спеціального живопису повинен мати завдання:

“...виховання лаконічного бачення, ...почуття декоративності, ...спрошення засобів вислову в залежності від матеріалу” [18, с.31]. Досвідчений художник-педагог вважав, що курс зі спецживопису “...доцільно починати на 3 році навчання і проводити до 5 включно. Постановки по спецживопису ставляться з натурморту, голови, одягненої натури та пейзажу. Кількість годин, відведених на курс спецживопису, повинна коливатися між 20-30 % від загальної кількості годин, призначених на живопис на 3-5 роках навчання. Кількість постановок: 5-6” [18, с.31-32]. При цьому педагог Сельський зауважував, що “Для досягнення наміченої мети необхідна співпраця кафедр живопису і рисунка. Програми цих кафедр мають бути узгодженими, а праця в цьому напрямку – координована” [18, с.32].

Роман Сельський, на превеликий жаль, за життя не був офіційно визнаним засновником школи малярства, бо ж мав клеймо “формаліста” [13]. Та й персональних мистецьких виставок вдалося провести лише дві. Офіційного визнання митець дочекався дуже пізно: у 1983 р. йому присвоєно звання Заслуженого художника УРСР, а у 1989 р. – Народного художника УРСР [10; 16]. Вшановуючи ім'я видатного митця та його дружини, 18 травня 1993 р. у Прикарпатському університеті імені В.Стефаника відбулася ювілейна конференція [17].

Творчий доробок митця налічує до 7 тисяч робіт [17]. Його роботи можна побачити у багатьох музеях міст: Івано-Франківська, Коломій, Львова, Варшави, Вроцлава та ін. [15]. У лютому 1993 р. відбулася комерційна виставка творів Р.Сельського у Франції, в Парижі [17]. Його іменем названа одна з вулиць м. Львова. А у м. Коломій (Івано-Франківська обл.) одна з вулиць носить ім'я його дружини – Маргарити Сельської [15].

Важко перелічити всіх учнів малярської школи Р.Сельського. Скільки тут професійних художників, які з гордістю згадують свого вчителя! Відомо, що Роман Юліанович також виховав своїх послідовників: художників-педагогів К.Звіринського, Д.Довбошинського, З.Флінту, В.Патика, М.Ткаченка та ін.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, можемо стверджувати, що школа малярства Романа Сельського – унікальне явище в історії художньої освіти Галичини. Детальне вивчення форми, методів та змісту її діяльності допоможе виробити Національні Програми у галузі мистецької освіти в Україні, фахової підготовки митців та художників-педагогів.

1. З розмови із Заслуженим художником України, мистецтвознавцем В.Й.Патиком, записаної 19.04.2002 р.
2. З розмови із художником-монументалістом, мистецтвознавцем М.Г.Сарапіним, записаної 12.03.2002 р.
3. З розмови із художником-монументалістом М.І.Стециком, записаної 11.03.2002 р.

4. З розмови із художником-монументалістом П.М. Босчком, записаної 07.03.2002 р.
5. Костирка С. Микола Федюк... та інші професори // Галицька брама. – Львів: Центр Європи, 1996. – № 20. – С. 11-13.
6. Кравич Д. Вільна Академія мистецтва у Львові // Галицька брама. – Львів: Центр Європи, 1997. – № 7. – С. 7.
7. Лашук Ю. П., Максисько Т. С. Ювілей училища ім. І. І. Труша // Народна творчість та етнографія. – 1977. – № 1 (143). – С. 104-107.
8. Максисько Т. С. До історії Львівської школи художніх промислів та декоративно-ужиткового мистецтва // Українське мистецтвознавство. – Київ: Наукова думка, 1971. – Вип. 5. – С. 110-121.
9. Нестеренко В. Великий гуманізм великого педагога (Роман Сельський) // Вісник Львівської академії мистецтв. Вип. 10. – Львів, 1999. – С. 263-265.
10. Нога О., Яців Р. Мистецькі товариства, об'єднання, угруповання, спілки Львова 1860 – 1998. – Львів: Українські технології, 1998. – 128 с.
11. Патик В. Подружжя художників // Рідна земля. – 1993. – № 36 (148). – С. 8.
12. Ріпко О. О. Мистецтво Львова першої половини ХХ століття. Каталог виставки. – Львів: Каменярь, 1996. – 102 с.
13. Ріпко О. О. У пошуках страченого минулого: Ретроспектива мистецької культури Львова ХХ ст. – Львів: Каменярь, 1995. – 286 с., 26 арк. іл.
14. Роман Сельський: Живопис; Графіка: Альбом / Авт.-упоряд. Г.С. Островський. – Київ: Мистецтво, 1988. – 111 с., іл.
15. Сельський В. Дві особистості на одній стежині. До 90-річчя художників Романа і Маргарити Сельських // Галичина. – 1993. – № 79 (639). – С. 5.
16. Сельський В. Під знаком Гуцульщини // Народний дім. – 1993. – № 2. – С. 19-22.
17. Сельський В. Під знаком Гуцульщини // Народний дім. – 1994. – № 6. – С. 10-16.
18. Сельський Р. Ю. Про необхідність викладання спецживопису в інститутах прикладного та декоративного мистецтва // УІ Наукова конференція, присвячена підсумкам науково-дослідної, методичної та творчої роботи кафедр інституту за 1964 р. – Львів, 1965. – С. 30-32.
19. Стельмашук Г. Вернісаж визначного майстра пензля // Вісник Львівської Академії мистецтв. Вип. 9. – Львів, 1998. – С. 103-104.
20. Шпирало-Запоточна Л. Олег Мінько // Вісник Львівської Академії мистецтв. Вип. 9. – Львів, 1998. – С. 214-221.

Olena Volynska

ART SCHOOL OF ROMAN SELSKY

The author of the article analyses the activities of Roman Selsky (1903-1990), a famous painter of Halych, as artist and pedagogist. The contents of his pedagogical activity, unique methods of teaching art subjects at Lviv schools have been considered in the article.

Ірина Челяк

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МИХАЙЛА ЗОРІЯ

Митець Михайло Зорій народився 14 серпня 1908 р. в Станіславі (тепер Івано-Франківськ) в родині Йосипа Зорія та Анни з дому Костів. Батько його був робітником, влітку працював на будівельних роботах, а взимку, коли роботи припинялися, займався різьбленням рам до образів. Як згадував Михайло Зорій, “з його рук виходила оригінальна